

Garesiyaahiyaapî Utîpîho
Autaaahatîho Sawaho Porîhoai
Namîhanataise
Kîmandî Garesiyaahiyaapî
Utîpîmandapî Nesîpîhande

Garesiyaahandî sandî yapîpatamî ambîpate. Iyataatî satî yapita isîhiya usa pîwîha asîwa nehîhaiwa isîhiyai katîwunjawî daayawaayopo. Aihî Porîho utîpîho kîmo jîpatîpiyatî nusoaasataise. Isîhiya pîwîha asîwa nehîhaiwa katîwunjopo tohiyîmiya siya pîwîha satîwîha katîwunjauhîto: 'Nyahî Jisaasihopî gîwunyaahaawî Judaahiyaami satoyaami pîwîha winîhapîpa jîhapa biyaatî japepîhîrîtîhaawe. Siyaatî japepîhîrîhaawaahî asîtimatîtîhaahandî naitîhaawe,' tîwîha katîwunjawaayopo. Siyauhîhandî kandî Porîho kîmo utîpîmo jîpatîpaisîmoraahî siyatî nunjataise. Nyahî Jisaasihopî biyaatî gîwunyaahaawaahî asîtimataatî nasisoari bîmîtîhaahandî nyahî naitîhaawe undatî nunjataise.

Garesiyaahiyaapî Pîwîha Napîmasataise

Porîho Awaisîhomî ambîpataahî ipîhîrete undîsîha (1:1-5)
 Pîwîha asîwa nehîha katîwunjohiyîhiyai Garesiyaahiya kiyaami pîwîha nemapî atîhomaawitîwîndî napaapî atîwisopo tatî katisîha (1:6-2:21)

Nyah+ Autaahaat+hoap+hi+ as+imat+ti+haahandi
nyami and+titot+handi naw+ho nunyaati
namaito. Autaahaat+hoh+ aim+ nyasonatais+
nyah+ kop+ biyaati+ g+wunyaahaawaahi
as+imat+ti+haahandi Ko nanyam+taise tisiha
(3:1-4:31)

Kiraisiho and+ti+nyaiwati wat+pi+nyamahon+hi
nyah+ asiyaan+ bind+haawi kiyaan+n+hi
It+pi+ho Gaahom+ pi+w+ha biyaati
at+wit+haawe tisiha (5:1-6:10)

Por+ho kom+ pi+w+ha owemat+ is+hiyai ip+hi+rete
undisiha (6:11-18)

¹ Nini aposer+hon+ni Por+hon+ne.
Kiraisiho n+ngi kom+ ot+pi+pati naninyati
natanoaasis+hon+ne. Nini noaipati
Kiraisihom+ aposer+hon+ni ot+pi+pati kop+
kawitand+hon+ni+matot+mand+* neh+ utaaho
wo n+ngi nanim+hanati natanoaasih+maah+e.
Owetise. K+mat+ ot+pi+mbat+ Kiraisi Jisaasihoun+
ami Autaahaat+ho Api+ho Kiraisihoai ahowimat+
jap+hi numwaasihoun+ nan+mih+ nini
kindaram+ ikw+raat+hap+ net+hate. Aih+
nini sahi Kiraisihom+ nais+hiyaati yap+pati
Piropinj+hand+ Garesiyaahandaahiyaatapi
ut+pi+mand+ k+mand+ j+pat+piyataayo. ² Aindi
nini+tihi+ ami nisi nais+hiya nisataiwi+ Kiraisihop+
g+wunyaahohiy+hiya k+mb+hi+ n+ngisaw+
bimohiy+hiyaatih+, nyah+ nahatiyaan+ni+
sahi Kiraisihop+ g+wunyaahohiy+hiyaati

* **1:1:** aposer+hon+ne tohi+ti+mandami tanyaaha ot+pi+patapi
Kiraisiho natanoaasis+hon+ne ndaato.

yapipati p̄ropinjihandi Garesiyaahanda bimohiyihiyaatangi gaahuraare satihaato.

³ Nyam̄ Ap̄ho Autaahaat̄houn̄ am̄ nyam̄ Awais̄ho nyangi nyainjatis̄ho Jisas̄ Kiraisihoun̄ sah̄ gaahapa wapa kamaiw̄ neh̄handi sangi gaahati kasim̄ jatatamasaihi, sam̄ maar̄ho ambipati wisaitati usaasinati napaasaat̄ton̄hi bim̄taatiw̄ n̄n̄ Autaahaat̄hoai sapi nunjen̄ti gaapisundataayo. ⁴ Nyahi wan̄ maip̄haiwa taawaati kiyoh̄w̄maiwaat̄hap̄ nuwati jap̄hi nanyamaitand̄ Kiraisiho nyam̄ Ap̄ho Autaahaat̄ho maaritati gw̄nyaas̄r̄h̄ret̄ japep̄ih̄rat̄, ko nyap̄ kom̄ ambipati nunyanati yaaw̄handi netaise. Am̄ sand̄ ko kaind̄mand̄ is̄hiya k̄maapi yap̄ipatamb̄hiya ap̄paahi maip̄handaat̄hi bimoh̄t̄handaat̄hap̄ nyangi nuwati nanyamaitand̄ kiyataise. ⁵ Isi am̄ ko Autaahaat̄ho siyati kanyind̄mandap̄ Autaahaat̄hoai ap̄paahi gaahone gaare, undaati nahatewet̄ jinjap̄hi mep̄ autaa-hemwait̄haawo. Ak̄ite.

Autaahaat̄hom̄ P̄w̄ha Wan̄ha Gaaha Neh̄ Naasaah̄hi Ahondaise Wa Owetise

⁶ Sangi sah̄ gaahapa wapa kamaiw̄ neh̄handi Kiraisiho gaahati kasind̄handaahi kom̄hiyaatimat̄taatiw̄ Autaahaat̄ho gaatati nasamaas̄hoai sah̄ ket̄ kuraan̄hi namasi p̄w̄ha neh̄ha, am̄ ka p̄w̄ha wan̄ha gaahaamataiw̄ atiw̄ nep̄ japep̄ih̄rauh̄ am̄ n̄n̄ sandap̄ yaind̄mat̄, 'ese napitiyawaayopo,' nd̄ waati gw̄nyaataayo. ⁷ Am̄ p̄w̄ha gaaha wan̄ha wa ah̄motise. Owetise. Sa p̄wa neh̄ha kasatauh̄ atisota akaahaamaahe.

Owetise. Nehiha jaipitahaare. Isihiya siya sami gwinyaahohitihandi nepi nasopisawaw Kiraishom piwaha gaaha waniha nepi wireti asiretemapi kasatawaatopo. ⁸ Iyataati ami nyahi aimi piwaha gaaha waniha sangi kasato. Isi ami nyahi yawanaani otipipatihiyaani kimaapi yapipatambihyaano, ami yamihapataatihapi Autaahaatihomi otipipatiho woaisangi piwaha gaaha waniha nyahi sangi jhi kasatohihaamatimetih wani kasatohaawaahi ami nyahi aunahipati maipihata sisahaapihi nowa yaasahandi naito. ⁹ Nini kimandi jhi aimi kandatihandi kandi ami jhaati kandaato. Utaaho wo piwaha gaaha waniha sahi jhi aimi atiwi nehotihaamatimetih wipiyaha wani kasatisho soai Autaahaatihoh yaawihandi nunyati sisahaapihemaitaise.

¹⁰ Isihiya nisapi maarititaitiwi nini piwaha sangisi ausaati kasatataamaayo. Owetise. Nini Autaahaatihohai neti maarihoh wuwisanih ami ko maarititandi nini piwaha ausaataayo. O ami nini jhamataindi isihiya nisi piwaha atisawaawi nisapi kiya maarititaitiwi kiyai neti nusepepaipati atipati nunyati piwaha kaundataataahi, ami sandi nini Kiraishom akiti otipipatihoninimahe.

Kima Piwima Porihoh Noipati Otipipatapi Natausaasisihomatindihandapihaare

¹¹ Nisi naisihiyaati nisataiwi Kiraishopi gwunyaahohiyihiyaate, nini sangi tithi sandi kasatataato. Nini piwaha gaaha waniha sangi aimi jhi kasatotih sa piwaha neh isihiyaamihamaahe. Owetise. ¹² Nini aimi

j̄h̄i p̄iw̄iha kasatot̄iha sa utaaho wo kandih̄iha kasatataamaato. Iyataati ami is̄ihiya usa p̄iw̄iha kaap̄i n̄ingi kat̄iw̄inisauh̄i n̄in̄i net̄ihaamaahe. Ap̄ipaah̄i owetise. Jisasi K̄iraisiho sawaho t̄it̄ih̄i n̄ingi nanisat̄i kandih̄i net̄iha sangi kasatataato.

¹³ N̄in̄i j̄ihura Judaahiyaam̄ih̄iret̄i and̄itind̄i bitondaati nis̄i kiyoh̄iwaiwaap̄i sah̄i aim̄i atiwi nep̄i gw̄inyaap̄ihiyaate. N̄in̄i j̄ihura is̄ihiya K̄iraisihop̄i gw̄unyaahohiȳihiya nahatiyai net̄i tip̄itapaati tor̄iwat̄i nosas̄it̄ihon̄ine.

¹⁴ N̄in̄i nyam̄i asoya asisa Judaahiyaam̄i kiyoh̄iwaiwa and̄itit̄it̄i net̄i gw̄inyaati k̄iret̄i japep̄ih̄ir̄it̄ihon̄ine. Saind̄i nisaahoya naasuraahiya Judaahiyais̄i nusatip̄ihaati gw̄inyaati n̄in̄i j̄ihimand̄i japep̄ih̄ir̄it̄ihon̄ine. ¹⁵⁻¹⁶ Iyataati n̄ingis̄i naat̄i sanḡi nan̄imwih̄ihura Autaahaat̄iho kom̄i ot̄ip̄ipatap̄i nan̄imahanahon̄ine, is̄ihiya Judaahiyaam̄i Dawaap̄ip̄ihiyai kom̄i mwaahop̄iha p̄iw̄iha gaaha wan̄iha awusaati kaund̄itando. Isi n̄in̄i gaahapa wapa kamaind̄i neh̄ihand̄i n̄ingis̄i Autaahaat̄iho gaahati kanisat̄i kom̄i ot̄ip̄ipatap̄i gaatati nan̄imaataise. Nan̄imaat̄i kom̄i mwaaho K̄iraisihoai net̄i n̄ingis̄i nanisataise. Autaahaat̄iho siyat̄i n̄ingis̄i kanih̄i n̄in̄i nund̄i is̄ihiyai Autaahaat̄ihom̄i p̄iw̄ihaapi nunjen̄iti netaamaayo. ¹⁷ Aih̄i ami n̄in̄i aunah̄ipati awaipati Jerusarem̄ihanda is̄ihiya nis̄i j̄h̄i noaipap̄i ot̄ip̄ipatap̄i natausaa-sisaw̄ihiyaimatiw̄i bimohiȳihiyenda n̄in̄i w̄ind̄i ket̄i namaayo, ot̄ip̄ipat̄i kawitand̄i Autaahaat̄iho nan̄imipatap̄i kaund̄itando. Owetise. N̄in̄i apaipi yap̄ipati Arepiyaahandaahapi notaayo. Nund̄i bimamb̄iti ipot̄ihura aunah̄ipati

Damasikaasihandaahapî notaayo. ¹⁸ Siyatî Autaahaatîho komî mwaahoai netî nanîsihî bimonîhî kînaungwîha mairîma sanaihîhura Pitaahoai iwinjaitandî Jerusaremîhandaahapî niyataayo. Naindî amî wîndî utaari bîmimo owetise. Nehî asisîha 15 kiyahanyetî koaisatî maasî bindataayo. ¹⁹ Ninî saindî Pitaahoaisatî bindataatî otîpîpatapî natausaasisawîhiya usaisî wîndî mausoho. Owetise. Nehî Jemîsiho nyamî Awaisîhomî saingîhoaisaahîhî iwinjataayo. ²⁰ Pîwîha kîma nînî sangî kasatîtî jîpatîpiyohîma Autaahaatîhomî ndîhetî apîpaahî akîtînîhî akaaha kasatîtî jîpatîpiyataayo.

²¹ Saindî Pitaahoaisatî maasî bimambîtî yapîpatî Siriyaahandaahapunî amî Sirisiyaahandaahapunî nundî kauramî otîhatîhî daayataayo. ²² Saindî daayonîhî Kîraisihopî gîwunyaahohiyîhiya yapîpatî Pîropinjîhandî Judiyaahanda bimohiyîhiya nisî ndîmaahomwaanî wîndî maanisonîhopo. ²³ Maanisonîwî nehî pîwîhaahî atisawaawî satawaatopo. “Jîhura pîwîha akaaha Akîtîha ausaahauhî nyahî ka pîwîha akaahe taatî gwînyaahonîhî kaapînyatatî nyawatî nanyopîsasisîho ko amî pîwîha ka naasîka taatî ausaatî isîhiyai kaundataase,” tawaatopo. ²⁴ Satîwî katîwî nisî kiyohîtîhandapî Autaahaatîhoai gaahone, undîwî koai mepî autaahepumawaayopo.

2

Kîraisîho Komî Otîpîpatapî Natausaasi-sawîhiya Aposerîhiya Porîhoaisawî Komî

Oti+p+patap+ Kiyaaam+ Maar+ho Naasoh+indaise

1 Saindi+ Kiraisihopi+ g+wunyaati+ komi+
 ot+p+pat+ kaindi+ bimon+hi+ k+naungw+ha
 ikw+maindi+mw+tihi+ auh+rami+ isundi+p+ho
 maur+mauri+ sanaihi+ ami+ n+n+tihi+
 Banapaasihotih+ aunah+pati+ awaipati+
 Jerusarem+handaaahapi+ japi+hi+ niyahaayo.
 Siyaha niyahaawi+ n+n+ Taitaasihoai numwaasi
 maasi niyahaayo. 2 Ami sandi+ Autaahaati+ho
 n+ngi, Jerusarem+handaaahapi+ naime, ndati+
 neti+ nanisati+ kandih+ niyataayo. Naindi+
 Jerusarem+handaaahapi+ bindataati+ Autaahaati+homi+
 is+hiya Kiraisihopi+ g+wunyaahohiy+hiyaami+
 awaisaw+hiya mit+hiyaisaahi+hi+ uson+ti+
 pi+waundataato. Pi+waundataati+ Pi+w+ha
 Gaaha sandi+ha ausaati+ is+hiya Judaahiyaami+
 dawaapi+pi+hiyai ausaati+ kaundataato, und+ti+
 ti+ti+hi+ kaundataayo. N+n+ saindi+ kiyoh+ti+mandi+
 nisi+ pi+w+ha j+hi+ kaundoti+hauni+ ami+ wani+
 kaundoti+hauni+ noti+ neh+haimatati+ w+ndi+
 owemet+tonde. 3 Iyataati+ ami+ Taitaasiho n+n+
 numwaasi niyoti+ho so is+hiya Judaahiyaami+
 dawaapi+pi+hiyaami+hondaahandi+ kandi+ komi+
 ambi+pati+ ahoapi+ namandipap+se, ko noaipati+
 Autaahaati+homi+hoematit+ando ti+w+ha kiya
 aposer+hiya n+ngi w+ndi+ kamandopo. 4 O
 ami+ is+hiya usa jaip+ti+w+hi+ nais+hiyaane,
 ti+w+hiya nuw+hi+ nap+waiwi+ daitati+ kaiwi+ nyahi+
 ahoyana pi+waatop+pi+hi+ niyawaayopo, nyahi+
 Kiraisihopi+ g+wunyaawaati+ ami+ koaisaati+
 ti+maamaaitohiy+hiyaanangi Kiraisiho w+n+hap+pa
 nyangi neti+ nyainjatit+and+handaat+hi+
 nanyamaati+ neti+ ipaahaapi+ neh+hiyaanenyamati+

ahinyindihandapĩ sanyatĩwĩ, saiwa sahi asiretiyopo, nyatĩwĩ japĩhi Judaahiyaami winihapĩpaami otĩpĩpatĩhiyaanepĩnyamapĩ ami sanyatĩwĩ winihapĩpa sahi japepĩhĩrĩwĩ kaiwise, ami sahi Autaahaatĩhomĩhiyaatĩtĩtaatĩwo nyatĩtaatĩwunyaapo. ⁵ Satĩwĩ kanyatauhĩhandĩ kandĩ nyahĩ kiyai wĩndĩ atĩhomaawiso. Sandĩ nyahĩ siyotĩmandĩ Autaahaatĩhomĩ pĩwĩha gaaha asiretĩ namoaipati tĩtĩhi nyami ausaahohĩrĩhĩretĩ ahotĩmĩ niyonĩhi sahi tĩtĩhi atĩtaatĩwe.

⁶ Iyataatĩ isĩhiya awaisawĩhiya Autaahaatĩhomĩ isĩhiya Kĩraisihopĩ gĩwunyaahohiyĩhiyai iwinjaawi jĩhimatĩwĩ bimohiyĩhiya nisĩ pĩwĩha ausaahotĩha nepĩ bipinjawi ami kaami tiwatĩhaati wa wipetaha wĩndĩ kamaatopo. Autaahaatĩho nehĩ sawahohĩ saiwĩ awaisawĩhiyaimatohiyĩhiyaapĩ siya awaisawĩhiye tati usonati gĩmunyaahore. ⁷ Kaundonĩhi kiya wa wipetaha bipinjawi kamandĩwĩ otĩpĩpati nisĩ kiyohĩpati mmonawa, Autaahaatĩho Pitaahoai otĩpĩpati pĩwĩha gaaha Judaahiyai ausaati kaundĩtandĩ numwipatamatiyati Porĩhoai nunyataise, isĩhiya Judaahiyaami dawaapĩpĩhiyai pĩwĩha gaaha ausaati kaundĩtando, tĩwĩ gwĩnyaawaayopo. ⁸ Autaahaatĩho Pitaahoai watĩpĩhandĩ nunyati natausaasataise, Judaahiyai pĩwĩha gaaha wanĩha ausaati kaundĩtando. Ami nisangi naasĩkati kiyati Autaahaatĩho watĩpĩhandĩ naninyati natanoasataise, isĩhiya Judaahiyaami dawaataati bimohiyĩhiyai pĩwĩha gaaha wanĩha ausaati kaundĩtando. ⁹ Iyataatĩ ami

Jemisiho, Pitaaho ami Joniho ishiya Kiraisihopi
 giwunyaahohiyihiyai mitihya jhiyaimatiwi
 iwinjatohiyihiya Autaahaathiho ningi
 watipihandi nanimindihandi mmonawaayopo.
 Saiwi mmonawaawi Autaahaathiho ningi gaahati
 kanisati otipipati kimatih nanimih ami kiya
 ningisunhi ami Banapaasihoisunhi otipipati
 maasi ninawipihhi kiyohururiso, tiwi nga
 nyasopi nanyamaawaayopo. Nanyamaahauhi
 nahatiyaani maariho naasohi gwinyaawaati
 sataati kanahaato. Banapaasihounhi ami
 ninunhi piwihha gaaha waniha nesi ishiya neh
 kiyai usa nyahi Judaahiyaanamhi dawaapihihi
 bimohiyihiyai ausaaha kaundisaihi ami
 sahi sawanaati kimbihhi Judaahiyai ausaapi
 piwihha gaaha waniha kaundiwise, nnaati
 kataati piwihha wisasihaayo. ¹⁰ Aihhi kiya
 piwihha wa nehhi naasaahi kanyatawaatopo.
 Ishiya Kiraisihopi giwunyaahohiyihiya
 kahapaamapiipa ikipipa owehiya kimbihhi
 Jerusaremihanda bimohiyihiyai wapa
 anditiwiwihandihapa numwitihaahapaapi
 gwinyaapi kaimise nyatawaatopo. Sati kiyaami
 kanyatohipiti otipipati kaitandhi jihura ninhi
 maaritihatisi kati ninhi anditindhi kiyataayo.

Porihohi Andiyokihanda Pitaahoai
Itihundataase

¹¹ Aihhi ipotihura ninhi nundhi aunahipati
 awaipati Andiyokihanda bimonihhi Pitaaho
 nasati ninjasihi ishiyaami ndiheti auta
 itihundataayo. Sandhi itihundotimandhi
 apaapi maahhe, ko siyati windhi asireti kaihe.

¹² Jem+sihouni ami is+hiya usa Judaahiya
 K+raisihopi g+wunyaahohiy+hiya sangi
 nasauh+hura Pitaaho is+hiya Judaahiyaami
 dawaap+pihi bimohiy+hiya K+raisihopi
 g+wunyaahohiy+hiyaisati maasi bindata
 piwaundati nandapa nanataise. Maasi
 bimainjati Jem+sihomi naisaw+hiya nasuhi
 kiyai ko iwinjatosati maasi bimisaw+hiyai
 namasi koai yandihi wapihi nawisati noti
 neh+ Judaahiyaisataah+hi bindataise. Ko
 siyati sandi kaind+mandi Judaahiya ami
 is+hiya kiyami dawaap+pihiyaisaw+ maasi
 timaamaamait+w+ neh+ kiyai yiyandihi
 bimaaw+hiyaasi kandapi kiyai ninjaitaawo,
 tati gwinyaataate. ¹³ Aih+ ami is+hiya usa
 Judaahiya K+raisihopi g+wunyaahohiy+hiya
 Andiyok+handi bimohiy+hiyaisangi Pitaaho
 kaipatamataiwi kiyawaayopo. Saiw+ kiyai
 Banapaasihoaisangi nepi nusepepaip+hauhi
 ami koaisangi kati kiyati Judaahiyaanami
 dawaap+pihiyaisati w+ndi maasi bimimise, ko
 noti yandihi Judaahiyaisati bindataise. ¹⁴ Saiw+
 kiyauhi nini usonataati, Autaahaat+homi
 piw+ha gaaha wan+ha tit+hi akaaha katir+hi+ret+
 kamaiw+ as+retiyowo ndi, is+hiya K+raisihopi
 g+wunyaahohiy+hiya nahatiya bimauhi kiyami
 ndi+heti Pitaahoi saundataayo. 'Kiny+
 Judaahone. Kiny+ saimbi Judaahon+itapaahandi
 kandi Judaahiyaami ipaahaapi dawaap+pihiya
 kiyoh+ri+hi+ret+ kaimbi bimamb+pi+hone. Kiny+
 saimb+pi+hon+is+, ami wan+ kiny+ nepemait+pi
 Judaahiyaami dawaap+pihiya Mosesihomi
 w+n+hap+pa japepih+ri+taati+w+ kiny+ napindapi

watipiti mahise, unditi itihundataayo.’

Utaaho Kiraisihopi Giwunyaasitho Sohithi Titihore

¹⁵ Iyataati akite, nyahi Judaahiyaamihetapi namoyaataahiyaane, ishiya Judaahiyaami dawaataati bimohiyihiya maipihaiwa kaiwihiyaamihetapi namoyaataahiyaaninimaahe. Owetise. ¹⁶ Sahi baiwi gwinyaapise, utaaho wo Mosesihomi winihapipa napaitati japepihironihi kandapi kopu Autaahaatho satati, gaaho titihoe, tati windi mausondaise. Owetise. O ami utaaho neh Kiraisihopi biyati nga giwunyaasithoaisaahih, ko titihoe, tati Autaahaatho usondaise. Isi ami nyangisangi Kiraisihopi giwunyaahohithandaahi Autaahaatho titihiyaate, nyatise. O ami winihapipa napaitati japepihrotihandaahi titihiyaate manyatise. Owetise. Sandi apaapimaahe, utaaho wo ko sawahomi watipihanda andititati winihapipa nga biyati nahataapa windi minjapepihritaise, ami Autaahaatho koai, kinyi titihone unditendo. Apipaahi owetise. ¹⁷ Nyahi Kiraisihopi giwunyaahotihandaahi koisaati timaamaitati ami nyahi noaipawaati Autaahaathomi ndiheti titihihyaanimatithaawaahi nyahi Judaahiyaanisangi maipihaiwa kiyaahiyaane taati gwinyaito, ishiya nyami dawaapipihya maipihaiwa kaiwihiyaamatiyaato. Isi nyahi Kiraisihopi sataati, maipihaiwa waati noaipaitandi anditiwiwitaise, taati

gwinyaitihaawo? Owe. Nyahi wɪndɪ sataati ka-
 maatihaawo. ¹⁸ Iyataati ami nɪni wɪnhapɪpa
 japepihɪrotɪhandɪ aimɪ namatatɪhandɪ kandɪ
 nɪni japɪhɪ kaiwa netɪ kaindunjatɪ ami
 andɪtindi wɪnhapɪpa japepihɪrataataahi
 ami sandɪhɪ nɪni tɪtɪhimetahandɪ kaito.
¹⁹ Wɪnhapɪpa nɪngi ninjatindɪhandaatɪhapɪ nɪni
 aimɪ napomataahonisamatendaayo. Iyonɪhɪ
 wɪnhapɪpa nɪngi wɪndɪ wanɪ maaninjatise.
 Aihɪ wɪnhapɪpa katirɪhɪretɪ kɪretɪ japepihɪratɪ
 Kɪraisihɪ nisi aunahɪpatɪ netɪ nisi maipɪhandapɪ
 napwihɪ ami nisangi Kɪraisihɪoisatɪ ipɪ tɪtɪhɪ
 atawɪhatetɪ nimaatɪtɪ napotɪ, ami noaipatɪ
 Autaahaatɪhomɪhonɪnimatataayo, ami nɪni nehɪ
 komɪhapaapaahaitando. ²⁰ Nɪni wanɪ wanɪhɪretɪ
 daindɪ kaindɪ bimohɪtɪmandɪ nɪni nɪwahonisi
 saindɪ saindɪ daindɪ kaindɪ bimɪtaano, ndɪ
 gwɪnyaahohɪrɪhɪretɪ daindɪ bitondaamaayo.
 Owetise. Kɪraisihɪ nisi omanɪtɪtɪhɪ nasatɪ
 bindataatɪ saimbɪ saimbɪ kaimbɪ ami daimbɪ
 bitose, ndatɪ netɪ wanɪhɪretɪ gɪnunyaasɪhɪ ami
 nɪni wanɪhɪretɪ kaindɪ daindɪ bitondaayo. Wanɪ
 kɪmura wanɪhɪretɪ kaindɪ bimohɪwɪmaiwa
 saiwa Autaahaatɪhomɪ Mwaaho komɪ maarɪho
 nɪngisɪ naninyataatɪ nisapɪ nisi maipɪhaiwaapɪ
 napwisɪhopɪ nɪni gɪwunyaataatɪ saiwa nɪni
 kaindɪ daindɪ bitondaayo. ²¹ Autaahaatɪho nɪngi
 gaahatɪ kanisatɪ ami japɪhɪ nanɪmaasɪtɪhandɪ
 nehɪhande ndɪ nɪni wɪndɪ nemaamaito.
 Iyataatɪ wɪnhapɪpa japepihɪrotɪhandaaahi
 Autaahaatɪhomɪ ndɪhetɪ nyahɪ noaipawaatɪ
 tɪtɪhɪhiyaanimatɪhaawaahi ami Kɪraisihɪ
 nehɪhandɪ napwɪtaihe.

3

Nyahĩ Wĩnĩhapĩpa Japepĩhĩrotĩhaawo E Kĩraisihopaaahĩ Gĩwunyaitĩhaawo?

¹ Garesiyaahiyaate, samĩ amĩtĩha napa netĩ nasopĩsasihi amĩ sangi wĩndĩ namaasesĩpatatĩ naharimainje? Sangi ndĩ pĩwĩha asa asiretĩ kasatihe? Kĩraisiho ipĩ tĩtĩhĩ atawĩhatetĩ napwĩndĩhandapĩha pĩwĩha tĩtĩhĩ bairĩdĩ nasesĩpatĩ aimĩ nĩnĩ sangi kasato. ² Sahĩ pĩwĩma kĩmaapĩ katĩwise. Sahĩ Mosesihomĩ wĩnĩhapĩpa baiwĩ japepĩhĩrotĩhandaaĩ Autaahaatĩhomĩ Itĩpĩho Gaaho newaayowo, e pĩwĩha gaaha Kĩraisiho kaiwaiwaapĩha atiwi akaahe, tĩwĩ gwĩnyaahotĩhandaaĩ Itĩpĩho newaayowo? ³ Samĩ amĩtĩha aimĩ nasosasĩnataiso? Sahĩ samĩ dahopa wanĩhapa Autaahaatĩhomĩ Itĩpĩho Gaahoraahĩ namasawĩ kaiwĩ noaipapĩhiyaate. Saiwĩ Autaahaatĩhomĩ Itĩpĩhoraahĩ sahi samĩ dahopa wanĩhapa amĩ bimohĩtĩhandĩ wanĩhandĩ namasawĩ noaipaposawĩ, amĩ sahi japĩhĩ nepemaitĩwĩ sawanaatĩ nehĩ isĩhiyaatamĩ watĩpĩhanda dahopa daiwĩ owemaitaatĩwo? Amĩ sandĩhĩ tĩtĩhĩmaahe. ⁴ Samĩhetĩ wiwa nasoaipasĩhĩ aimĩ mmonĩwĩ gwĩnyaahohĩwiwa nehĩhaiwa nasoaipatatĩ notĩ owetĩtando? Saiwa samĩhetĩ nasoaipasĩwiwa nehĩ nasoaipataamaise. ⁵ Autaahaatĩho komĩ Itĩpĩho Gaaho nasanyatĩ komĩ watĩpĩhaiwa samĩ otĩhapĩhĩ kaiwĩmaiwa sahi Mosesihomĩ wĩnĩhapĩpa baiwĩ napaitĩwĩ japepĩhĩrotĩhandapĩ Autaahaatĩho jasonataatĩ kiyataiso, e sahi pĩwĩha gaaha wanĩha atiwi

nepi gwinyaahauhi kandapi komi watipihaiwa kaiso?

⁶ Iyataati ami Autaahaatihomi piwiha jhaatih Abiraahamihohi kaindihandapi satati ahotise. “Abiraahamihohi Autaahaatihopi gwunyaasih Autaahaatihohi koai usonataati kinyi titihone undataase,” tati ahotise. ⁷ Isi sahi sandapi gwinyaapise. Isihiya piwiha gaaha wanha Kiraisihohi kaiwaiwaapiha piwihaapi gwunyaahotihandaahi kiya noaipapi Abiraahamihohi mwaaya maatiya saisatoyaimatawaayopo. ⁸ Iyataati isihiya Judaahiyaami dawaapihi bimohiyihiya piwiha gaaha wanha atiwi nepi kaapi gwunyaahohiyihiyai Autaahaatihohi sahi titihyaate, unditandihandapi Autaahaatihohi aimi jihura mmonati gwinyaase. Iyataati jhi aimihura Autaahaatihohi piwiha gaaha wanha Abiraahamihohi kaundisihohi satati jipatipindise. “Kinyi nisapi gnunyaahingitihandaahi nini isihiya nahatiyai gaahati kawito,” tati katisihohi jipatipindise. ⁹ Abiraahamihohi Autaahaatihohi nga gwunyaasih Autaahaatihohi koai gaahati kawipatamatiyati ami nyangisangi gwunyaahohiyihiyaanangi naasikati kiyati gaahati kanyitaise.

¹⁰ Iyataati isihiya satiwihohi, nyahihohi winhapipa japepihiritihawihohi gaare, tiwihohi japepihrohohiyihiyai Autaahaatihohi neti nopisasonihohi kiya nepi nopisasin daapo. Ami sandi nini apaapimaato, Autaahaatihohi piwiha jhaatihohi piwiha wa satati jipatipindise. “Utaaho wo winhapipa Autaahaatihohi

Judaahiyai numwimbipaami piwaha nahata windi biyati minjapepihirataataahi koai Autaahaatiho neti nopisasati mimaipiwisamaitaise,” tati jipati-pindise. ¹¹ Utaaho wo ko winihapipa japepihirindihandaahi ko noaipati Autaahaatihomi ndiheti titihometitaise. Sandi apaapimaato, ami Autaahaatihomi piwaha jahaathi piwaha wa satati jipati-pindise. “Utaaho wo Autaahaatihopi nga giwunyaasihho soaisaahihhi Autaahaatiho saundati “kinyi titihone,” undonihohihhi asitimatitandihandi neti nasisoaari bimitaise,” tati jipati-pindise. ¹² Winihapipa japepihrotihandi sandi giwunyaahohitihandimaahhe. Owetise. O ami sandi apaapimaato, Autaahaatihomi piwaha jahaathi satati jipati-pindihito. “Utaaso winihapipa nahataapa biyati japepihirati kapa katimbipa kaiso so biyati nga bimitaise,” tati jipati-pindihito. ¹³ Ami winihapipaahi sandaase. “Isihiya nahatiya winihapipaami piwaha nahata windi nga minjapepihirohiyhiya nepi nopisasinowi napopise,” ndaase. Satati katihihandi kandi ami Autaahaatihomi piwaha jahaathi piwaha wa satati jipati-pindise “Isihiya ipi titihi atawihateti tipimandaapi tiwauh nimaatohiyhiya apipaahi daahi nepi nopisasinowi napwitaatiwihye, tati Autaahaatiho usonataise,” tati jipati-pindise. Aihhi ami nyapi winihapipaami piwaha satisihai Kiraisiho nyamihetapi nemati, ami ko nyami aunahipati neti nyangi japhhi nanyamaitandi winihapipaami piwahi neti akaahemati gaamati neti nopisasinati napotaise. Iyati

ko ambipati satati, “Utaaho Autaahaatihoni neti nopisasihi neti nopisasinjihore,” tatihati netaise. ¹⁴ Autaahaatihoni jihura Abiraahamihoni isihya ipoti ipotihiyai gaahati kawitandi piwaha timanati watipitati wisasindihandi, ami wani Kiraisihoetapi isihya Judaahiyaami dawaapihiyai gaahati kawisataise. Ahi ami Kiraisiho napotaise, ami nyahi kopu giwunyaahohitihanda Itipihoni Gaahoni Autaahaatihoni nyangi nanyamitandi katisihoni nanyinyonihoni nyahi naitihaawo.

Autaahaatihoni Winihapipa Autaahaatihoni Wapa Kanyitandi Jihoni Timanati Katimbipai Windi Nemaamaitaise

¹⁵ Nisi naisihyaati nisataiwi Kiraisihopu giwunyaahohiyihyaate, nyahi isihyaanini yawanaanini nahateweti kiyohirihiretapi namihandi nini sandi katitandiyo. Ami utaahuri wuri yahuri wapa kaitaatimi piwaha kanimi wisasisiha wo neti nopisatuni ami piwaha kaasini bihiwainjati wa ahimaitaise. ¹⁶ Autaahaatihoni Abiraahamihopuni komi satihopuni piwaha watipitati kandaase. Iyataati komi piwaha jhaatihoni utipihooatihapi, “kinyi gaasoya gaasisa,” tati taahiyihyaapi windi katati ahondaamaise. Owetise. Nehi titihoni naasopi, “gaasihoni,” ndaase. Iyataati so, “gaasihoni,” tiso so Kiraisihopise. ¹⁷ Kima piwima katohimaami tanyaaha siyate: Jihura Autaahaatihoni Abiraahamihooisati piwaha watipitati wisasati ahiyataise. Iyati piwaha wisasisihaami akipipa titihoni kaito

ndaase. Aihĩ kinaungwĩha taahĩwaiwa 430 kiyatĩ aimĩ sanaihĩhura ipotĩ wĩnĩhapĩpa Autaahaatĩho Mosesihoetapĩ Judaahiyaĩ numwimbĩpa noaipataise. Isĩ Autaahaatĩho pĩwĩha watĩpĩtatĩ katatĩ wĩsasatĩ ahaisĩhai wĩnĩhapĩpa wĩndĩ nemaamaitaise. Owetĩtaise.

¹⁸ O amĩ nyangi wĩnĩhapĩpa Abĩraahamĩhomĩ gaahandĩ Autaahaatĩho kawĩndĩhandĩ nyangi wĩnĩhapĩpa nga nanyĩnyonaahĩ, amĩ Autaahaatĩho Abĩraahamĩhoai gaahandĩ kawitandĩ pĩwĩha watĩpĩtatĩ katĩndĩhandĩ noaipatĩ nehĩ pĩwĩhaatĩtaihe. Amĩ sandĩ wĩndĩ siyatĩmaahē. Apĩpaahĩ owe. Amĩ Autaahaatĩho Abĩraahamĩhoai gaahatĩ kawitandĩ pĩwĩha watĩpĩtatĩ wĩsasĩrĩhĩretĩ Komĩ gaahatĩ kawĩsatĩ nunyataise.

¹⁹ Autaahaatĩho wĩnĩhapĩpa saiwa napaapĩ Isĩraherĩhiyaĩ numwisono. Autaahaatĩho Isĩraherĩhiyaĩ wĩnĩhapĩpa nunyataise, amĩ tĩtĩhapa amĩ tĩtĩhĩmetĩhapa netĩ kiyai nunjĩtando. Abĩraahamĩhoai metĩho wo Autaahaatĩho numwĩtandĩ katisĩho nasonĩhuraatĩtandĩ nehĩ jĩhĩ sura ko sangĩ napisuraahĩhĩ wĩnĩhapĩpa ahotĩmĩ nasatĩ ko napihĩhurandaise. Iyataatĩ sapa Judaahiyaamĩ wĩnĩhapĩmba jĩhura Autaahaatĩho komĩ otĩpĩpatĩhiya yamĩhapataatĩhĩ bimohiyĩhiyaĩ nunyataise. Numwihĩ kiya nepawĩ Autaahaatĩhomunĩ isĩhiyaamunĩ otĩhapĩhapĩho Mosesihoai nunyawaayopo. Iyauhĩ amĩ Mosesiho netatĩ komĩ isĩhiya Isĩraherĩhiyaĩ nunyataise.

²⁰ Autaahaatĩho pĩwĩha watĩpĩtatĩ wĩsasisĩha utaaho wo otĩhapĩhapĩhoetapĩ Abĩraahamĩhoai kaundatĩ namumwise. Amĩ

Piwuha wisasohirihireti yahuri wisasamaise. Iyataahandi kandi ami Autaahaatihoh sawahounyaati piwuha watipitati wisasati Abiraahamihoi kaundirihireti windi siyati namoaipase, ami Autaahaatihoh nehi sawahonaasohihi kiyataato.

*Winihapipa Nyainjatataati Saiwi
Saiwi Kaiwise Nyatati Nanyamaasi
K'raisihooapihinyamaitandhaapahaare*

²¹ Winihapipa saiwa Autaahaatihoh Isiraherihiyai numwimbipa nepemaitati Autaahaatihoh satati, ishiya K'raisihopi gwunyaahohiyihiya asiyyihiyaimatiwi bimitaapo, tati Abiraahamihoi kaundati piwuha watipitati wisasati ahaisihaisi kwitiwat ipihatisamaitaiso? Apipaahi owetitaise. Iyataati ami winihapipa wipiyahapa ahotanihi kapa ishiya japepihirawaawi asiyyihiyaimatiwi nasisoari bimitaatiwihandi naitaatiwihapa ahotanaahi kapa kiya napaitiwi japepihirisaihi Autaahaatihoh, sahi maiphiyaatisi piwuha samiheti nutande, munditaihe.

²² Siyatititihati kati owe. Autaahaatihohi piwuha jaha jahahaatihapi satise, "Ishiya nahatiya maiphandaatihhi aimi napwitiwi bindawaayopo," tati katise. Iyataati ami wapa gaahapa nanyamitandi Autaahaatihoh jhi tmanati katimbipa nyahi naitihaahira nehi naasairaahihe. Iyataati sira nyahi K'raisihopi gwunyaitihaawe. Siraapi Autaahaatihoh Abiraahamihoi gaahapa wapa

kawisati numwitandi timanati piwaha katati wisasimbipa nyahi naitihaawo.

²³ Jihura Autaahaatiho piwaha watipitati katati wisasisiha noaipaitandi jatohura winihapipa Autaahaatiho Isiraherhiyai numwimbipa nyangi nyainjatih bindihaayo. Sandi winihapipa neti siyati nanyapusih napwitaati katih bindihaayo, ami Autaahaatiho Piwaha watipitati katisiha noaipahonihuraatititendo. ²⁴ Siyati winihapipa nyainjatim noti Kiraisiho nasonihuraatitande. Kapa nyangi siyati nyainjatataise, ami nyahi Kiraisihopi gwunyaasaih kandaahi Autaahaatiho nyangi neti sawahoaisati titihhiyaanenyamaitando. ²⁵ O wanhi nyahi Kiraisihopi gwunyaitihaahira noaipasih ami nyahi kop gwunyaahonhi nyangi jhi winihapipa nyainjatindihandi aim kandinhi owetamase.

Nyah Kiraisihopi Gwunyaahotihandaahi Autaahaatihom Mwaayaanini Maatiyaanimatohaayo

²⁶ Isi ami sahi Kiraisihopi gwunyaahotihandaahi sahi aim noaipapi Autaahaatihom mwaayaati maatiyaatimatawaayopo. ²⁷ Sahi waapoho nehotindaahi ami sahi Kiraisihoaisawi aim timaamaitauhi ami Autaahaatiho sangi neti Kiraisihomatetahiyaatesamataise. ²⁸ Nyahi Autaahaatihomhiyaanini so Judaahoe, so Judaahiyaami dawaataatapihoe, so otipipati nawho namehati kaisihoe, so otipipati usaami kamaawisa nehioe, ami

so wohoe, saati apopaate, taati usona katitihaahandi owe, ami nyahi Kiraishihoaisaati timaamaitotihandaahi noaipawaati naisihiyaanimatahaayo. ²⁹ Sahi noaipapi Kiraisihomihyaatimatawawaahi sandihi sahi aimi noaipapi Abiraahamihomisangi mwaayaati maatiyaatimatawaaayopo. Isi jihura Autaahaathiho Abiraahamihoi kinyhiyai asiyhiyaimatiwi nasisoari kiyaanihi bimitaatiwihandi numwito, tati piwihawatiptati katati ahaindihandi ami sahi naitaapo.

4

Nyahi Otikipati Nawho Namewaati Kiyati Nehi Otikipatihati maatiyaahiyaani Kiraisiho Nyapi Otikipati Kaindihandaahi Noaipawa Autaahaathihomi Mwaayaan Maatiyaanimatahaayo

¹ Nini sangisi piwihawati sandiha kasatitandiyi. Metiho wo sapiho kopihapa yapipati ami ikipipa ami wapa wapa ko metopi ipoti gwinyanati awaisihondaahura neti jatati isiwatitandi ko metihotisura womi ikwiraatih ahondaise. Aih ko metopi sapiho nurimihainjipi pauni ami ko metouni komihapa gohi iwinjatisihomi piwihawati atiwisati komi asimwaatitih bindataise. Ami wo utaaho noaipati awaisiho womi neti otikipatihomatih komi awaisiho iwinjatipamatiyati. ² Metiho siyati komi iwinjatisihomi piwihawati atiwisati bimaami naihi usa komihapa iwinjatimi nuwi sapiho metiho sawaho komihapa nenetisuraatanih ami metiho kapa neti jatati nanati kaitaise. Ami ko meto

aimi gwinyanati awaisihondaataahi usa koaisi jahira maawinjataapo. Owetaise. ³ Ami sikiyaati nyangisangi metihonyaamatiyaati bimainjaahiyaanine. Iyataati itipihho watipihaiwa watipihandisahaiwa yapipataapihuni ami tuwipataatihuni jatiwaiwaami winihapipaatihhi bimainjaahiyaanine. ⁴ Nyahi siyaati bimaami niyonihi ami asisiha Autaahaatihho jihhi tihmanati namihainjaha ka titihhi noaipasihi kura sawahoaapihapi komi Mwaahoai maapi yapimbataapihhi Autaahaatihho neti natausaasataise. Aihhi itapaati apopa ko Autaahaatihhomi Mwaahoai namotaise. Aihhi ami ko nyahi isihyaanamatiyati Mosesihomi winihapipaami otitihhi sanoti kapa japepihirataise. ⁵ Ami nyahi winihapipaami otitihhi bimohiyihyaanangi komi ambipati nunyati nuwati nanyamaitando. Ami ko siyati nyangisi nuwati nanyamaati watipihandi wandiha nanyinyonihi ami nyahi noaipawaati Autaahaatihhomi mwaayaanini maatiyaanimatithaawo.

⁶ Iyataati ami nyahi aimi noaipawaati Autaahaatihhomi mwaayaanini maatiyaanimatithaayo. Iyonihi ami Autaahaatihho komi Itipihoi nyangisenda natausaasihi ko nasati nyami omanjitihihi bindataise. Siyati Itipihho bindataati nyangisi neti ginyunyaasihi nyahi sataati, "Apa apore. Nisi apo," taati Autaahaatihhopi gaatihhaayo. ⁷ Aihhi ami nyahi siyaati noaipawaati Autaahaatihhomi mwaayaanini maatiyaanimatithaayo. Aihhi ami sahi jahira noaipapi nehi otipipatihhiyaatimatawamaayopo. Owetise.

Sahi nehi ninaasonji ami ninaasaanjihi
 Autaahaatihomi mwaayaati maatiyaate. Isi
 ami sahi ninaasonji ninaasaanji Autaahaatihom
 sangi nasamitandi nasamihanati ah+simbipa
 kapa titihi naitaapo.

*Porihom Garesiyaahiyaapi Pihitati Nitanati
 Gwinyaataise*

⁸ Jihura sahi Autaahaatihom akohopi
 windi moniwi nanipimatiwi gi
 maawunyaapihiyaate. Aiw sahi nehi
 itipihom maapi yapimbatambi nehihapa
 autahaatihom akohometahomihapaami
 asimwaatitihim bimambiwihiyaate. ⁹ Sahi
 saimb+wihiyaatitawaahandi kandi wanihi
 sahi Autahaatihom akohopi mmoniwi
 gisunyaatataise. Ami nehi sahi sawanaati
 anditit+wi daahohitihanda Autahaatihomai
 sahi usonawaamaayopo. Owe. Nehi Autahaatihom
 sawahom sangisaapihi ausaiman+nataise. Isi
 ami sahi japihi nepemait+wi nehim maapi
 nosasinati napaimbipa sangisi windi neti
 gaahapa nasanyati anditi+maasiwihapaami
 nehim otipipatihati+maatimatitaatiwi nga
 maaritawaayowo? ¹⁰ Sahi jihura saiwa
 kiyohiwaiwa Judaahiyaanamim winihapipa
 nehim nyamim maapi daaya bimohirihiretapi
 saiwi saiwi kaiw+se nyatirihireti baiwi
 japepihir+wi Asisitha Sapaatihandi
 mmoniwi, amim waatihom asohom
 noaipasura ahoyan+wi mmoniwi, amim
 kimbapihom wiwa awaiwaiwaapuni,
 amim kinaungw+haapi nandapa awaimbipa
 tih+wi nanihohiwaiwo.

11 Ninì sapi nisì maarìho nìndatì naanjanisataise. Nisì otìpìpatì sapi nìnì kiyohìpatì nehìhandì kiyono ndo.

12 Nisì naisìhiyaatì nisataiwì Kìraisìhopì gìwunyaahohiyìhiyaate. Ninì watìpìndì sangisì nasìsenataayo. Amì samìhatìhì nìnì sangisatì bindataatì Judaahiyaanamì wìnìhapìpa japepìhìrìtì kapaamì otìpìpatì wìndì nìnì kamaayonìhì sahì ninjahotìhandisì amì kìretì nisataiwì kaiwìse. Ninì Judaahiyaamì wìnìhapìpa namasi samataindì noaipahonìhì amì kandapì sahì maaritìwì nìngì nìtatamanawaayopo. Isì wanì nìnì Kìraisìhomìhìretì japepìhìrataayonì amì sangisangi nìngì nanìpinjawì nisataiwì kìretì japepìhìrìwìse.

13 Sahì nìngisì jìhura jìhapìhandì wuwanìnìhì nisohotìhandapì gwìnyaapìhiyaate. Ninì jìhura timbìpa netì sangisatì maasi bindataatì Autaahaatìhomì Pìwìha Gaaha wanìha Kìraisìhopìtaha ausaatì sangì kasatataato.

14 Sura nìnì timbìpa nehonìhì sahì nìngisì wìndì mmopìnìmapì pohìpìniwì ahosìmaanìmapì gaahatì kaniwì nìtatamanawaayopo. Ninì saindì bimònìhì amì sahì nìngì Autaahaatìhomì otìpìpatìho yamìhapataatìhì bimisìhoai numwaitataiwì nanìmaapì amì Kìraisì Jisaasiho sawahoai numwaitataiwì nanìmaapì nìtatamanawaayopo.

15 Ninì saindì sangisì Autaahaatìhomì pìwìha kasatonìhì pìwìha kaaraahì sahì apìpaahì aungwohandì maaritawaayopo. Jìhura sahì saiwì maaritauhinjahonì amì wanì sangì napìtisimatataise? O amì

jihuraahi sahi nisapi maaritiwi ami wapa nini nenoaah+tohi+pi+pa nan+mitaatiwi maaritiwi+hiyaate. Ami nini akiti+ni+hi sahi sawanaatapi sandi gw+nyaataayo, ami sahi ningisi wapa kanitaatiwi maaritotihanda ami sura sami ndihaisangi nga namwaapi ningi nan+mitauhe, ndi gw+nyaataayo. ¹⁶ Ami wani sangi napitisisimatataise? Nini pi+wi+ha titi+hi akiti akaaha kasatotimanda sami maar+ho neti nasopisasi+ti ami nini noaipati sami tiwor+hon+nimatataayono?

¹⁷ Sahi atiwise. Isihiya siya sangisi taawi atipati nasanyohiy+hiya sangi jatataman+taatiwi gw+nyaawaaw+maahe. Owetise. Sahi nehi kiyaapi waati gwunyaapi iw+tataman+taatiwi sangi nasapopipi nepi kiyaam+hihoanep+samaitaatiwi pi+wi+ha kasatiwi atipati nasanyawaayopo. Kiya sangi sasisaihi sahi ningi nan+masi yand+hemat+taatiwo. Aiw+hi kiyaam+hat+hi sahi nuwi nehi kiyaapaahaitaatiwo. ¹⁸ Iyataati ami nini napiti sangisati bimaati ami nini sangisati windi bimimisan+hi+sangi isihiya usa nap+wi sangi jatataman+taatiwi awaindi+handi sapi maaritiwi kiya nyam+hat+hi napito, ti+wi jaiwai+haiwa kamaiwi kiyaami kiyoh+waiwa titi+hi+tahiya kiyawaawaahi ami sandi+hi nge. ¹⁹ Isi nisi metihonyaate, sapi nini gw+nyapenataati nisi maar+ho j+haati yaasataise, apopaati maaha namw+tandi yaawipatamatiyati ami sahi K+raisihometir+hi+reti noaipaitaatiwi gw+nyaataato. Noaipapi akiti+ni+hi Autaa+haati+hom+hi metihonyaati+taatiwo. Aisaihi

Kiraisiho samihatihî nasati bimonihî ami sahi Kiraisihomihatihî bim'taat'wo. Binyaihî ningi maar'ho yaasind'handî owet'itando. ²⁰ Ninî sangisati maasi bimitandi maaritataahandi kandi ninî kaan'hî bindataayo. O ami ninî sangisati maasi detî bindataataahî sangisaap'hî nasoaipasit'mandami tanyaaha napitendaate, ndî baindi mmonitî titihemaitaan'he. Isi ninî sangisi napitaindî watip'indî kasat'tande.

Akaariyî Saraayaapî P'w'ha K'ima Nam'hanahaare

²¹ Sahî Judaahiyaami win'hap'pa napait'wî japep'ih'it'at'wî gw'nyaapî maaritohiy'hîyaate, ningisi wani kand'wise? Win'hap'pa sandaase, tiwî mmon'wî g'munyaap'hîyaato? ²² P'wa sa Autaahaat'homî p'w'ha j'haat'hî satatî j'ip'at'ip'indis'haap'ito. Ab'iraaham'ho komî mwaahuri yahurisahore. J'hî noaipas'ho so komî apwaataatî akaamaatami nehî ot'ip'at'ih'haati netî wiras'hî kaatam'hetapî noaipas'ho Is'imair'hore. O ami kap'hî noaipas'ho so Ab'iraaham'homî apwaataatî w'ndî nehî ot'ip'at'ih'haatî metisaamaatam'ho Aisaak'hore. ²³ Iyataatî Is'imair'ho so is'hîyaami nehî namwiyaatoh'r'h'retî japep'ih'ratî noaipahore. Ko siyatî noaipas'hî ami Aisaak'hohî tit'hî Autaahaat'ho wat'ip'itatî p'w'ha w'isatî siyaho nah'misan'hî noaipaitaise, undatî Ab'iraaham'hoai kaundis'ho ko noaipahore. ²⁴ Iyataatî ami sandî Ab'iraaham'homî mwaahuri nusoaipasit'mandî ami wapa awaimb'pa ak'itî noaipas'r'h'retapî nam'hana s'wipatî noaipataise. Iyataatî ami apop'ipuri

yapuri Akaariyi Saraaya piwaha watipitiwi katiwi wisasawi ahiyohihaamataimihapure. Kapuri saimihapurisi waati Autaahaatiho Mosesihoetapi Isiraherihiyai Sisihho Sainaihoasinini winihapipa ikwimaindimwiti hapa numwimbipaapi namihanataise. Iyataati saati Akaarahaate. Akaarahaati manyinya namwisawihiya neh otipipatihati mai namotaise. ²⁵ Iyataati Akaarahaati saati Sisihho Sainaiho yapipati Arepiyaahanda ahetishopi namihanataise. Iyati ami aunahipati awaipati wani ahetipati Jerusaremihandapi namihanataise. Iyataati sati aunahipi awaipiti katami yapipatami isihiyaisati ahoyati winihapipaami otitih neh otipipatihati maamatiyahati wani ahendaise. ²⁶ Ami Jerusaremihandi windi yamihapataatihapi Autaahaatihomihandi yahandi ahendaise. Iyataati kandi neh otipipatihyaamatiyahandimaah. Owetise. Sandi Autaahaatihomihapi yamihapataatihapi Jerusaremi ndi nyahi Kiraisihopi gwunyaahohiyihiyaanini Autaahaatihomihapi manyinyaanami naatamatiyahande. ²⁷ Autaahaatihomihapi utipihooatihapi piwaha wa satise: “Ami kinyi apopaani aunihihiri katipi maarite. Kinyi apopaani yaatitipihani tapaapi maaha namohiyihiyai ambipati yaawih nehotohipatamataimbi namehotipihane, kinyi kaahaatipi maaritipi ngwimwe. Ami sandi apaapi maato, apopaati waatami warihho konih kaatisatitisaamaati nusatipihapi apopaani kiwihho nangmasi noaipasaamaan manyinya

taahitihandi namoyaitaise,” tati piwaha
 Autaahaatihomi piwahaami utipihho jihoaatih
 jipatipindise. ²⁸ Iyataati ami nisi naisihyaati
 nisataiwi Kiraisihopi gwunyaahohiyihyaate,
 sahi Aisaakihomataiwihiyaate. Autaahaatih
 gaahati Abiraahamihoi kawisati numwitandi
 piwaha jhi timanati katindihandi japepihirati
 Aisaakihho noaipasipatamataiwi sahi
 noaipawaayopo. ²⁹ Ami metihho isihyaami
 noaipahohirihiretapi noaipasihho metihho
 Autaahaatihomi Itipihomi watipihanda
 noaipasihoi pohirundati yaawati naanjhandi
 nunyataise. Ami wanisangi kimikireti
 Kiraisihomi isihiyai taati nusoaipataise.
³⁰ Iyataahandi kandhi Autaahaatihomi
 piwaha jhaami piwahaami utipihoaatihapi
 piwaha wa satati jipatipindise. “Apopaati
 nehiti otipipatihati katami mwaahoaisapi
 natipusoase. Ami kaatami mwaaho
 apopaati nehiti otipipatihati metisaamaatami
 mwaahoaisati maasi sapihomihapa windi
 namaitando,” tati jipatipindise. ³¹ Isi
 ami nisi naisihyaati nisataiwi Kiraisihopi
 gwunyaahohiyihyaate, nyahiti apopaati nehiti
 otipipatihati manyinyaaninimahe. Nyahiti
 apopaati nehiti otipipatihati metisaamaatami
 manyinyaanine.

5

*Nyangi Wapa Japihiti Neti Namaanya-
 puwane Ami Kiraisiho Aimiti Nuwati
 Nehihaatenyamasihyaaniso*

1 Kĩraisiho nyangi aimi nuwati nanyamaati nehihaatenyamasihyaane, ami nyahi winihapipaami otitihĩ wĩndĩ napwitaati bimimĩtihaawo. Isi ami sahi andititĩwi bitosawise. Aiwĩ ami sahi utaaho woai nehi iwinjasahi sangi neti japhĩ winihapipaami nehi otipipatihati maatesamati naanĩhandi neti wĩratĩ awitĩmaasisosane.

2 Sahi baiwi sami atihiri mwitipisawi atiwise, nini Porihonini kĩmandi sangi kasatĩtandiyohitĩmandapo. Sahi nehi nanĩhaiwi iwinjasahi ishiya sami ambipati nepi asihooapi nasamandipawaawaahi ami sangi jatatamanitandi Kĩraisiho otipipati kainĩhandi sangisi apĩpaahi nehi maipĩhonjisangi wĩndĩ maasĩtatamanitaise. Owetitaise.

3 Sahi Garesiyaahiyaati nahatiyaati sahi nehi iwinjasahi kiya sami ambipati nasamandipahohiyĩhiyaatangi nini waapĩhĩndi sandi kasatataato, sahi winihapipa nahataapa gaamapi japepĩhirĩwise. Nehi sami ambipati nasamandipahohitĩhandĩhĩhĩ sahi minjapepĩhirĩwise, kiretapi nyangi Autaahaatiho titĩhiyaate nyatati nanyamaito tiwo. 4 Sandihĩ mmonawaayopo. Sahi saiwi ami satiwĩ, nyahi Mosesihomĩ winihapipa Judaahiyaamatiyaati japepĩhĩrisahi ami kiretapi Autaahaatiho nyangi sanyatati, sahi nisi ndĩhetĩ titĩhiyaate, nyatati nanyamaito tiwi gwĩnyaapi kiyawaawaahi ami sahi Kĩraisihoaisawi tĩmaamaitohĩhandi aimi namahopo. Aiwĩ ami Autaahaatiho ishiyai kiya gaahandi wĩndĩ kamaiwi nehihandi gaahandi kawĩndĩhandi sahi aimi namahopo.

Kimandi sahi kiyohitimandaahi sahi sawanaati nepi yandihematawaayopo, Autaahaatihho sangi gaahandi kasitandihapihapi kaanihi yandihho. ⁵ Ami nyahih Itipihho Gaaho anditinyaisih Kiraisihopi watipitaati giwunyaawaati, ami Autaahaatihho nyangi sanyatati, “sahi nisi ndiheti titihiyaate,” nyatati nanyamaati sawahoaisati neti nyamaamahwitandi nyahi jathaaayo. ⁶ Nyahi Kiraisihoaisaati timaamaitohiyihiyaanini aimi mmonihaaayo, ishiya kiyaami ambipati namandipatohitihanduni ami kiya kiyaami ambipati windi nahomaamandipatohitihanduni wapa awaimbipa ishiyai iwitatamanitandihapaamaahe nehihande. Ami neh utaahe Kiraisihopi giwunyaahonih ami kandi koai neti nusesipati giwunyaahonih ko ishiya usaisi komi maarihho numwindihandi sandihih api paah awaindihande.

⁷ Sahi namasawi wuwaninhi Kiraisihopi baiwi taawi giwunyaahohiyihiyaatisi kopi giwunyaahohitihandi ndi neti nasamandipamataise, ami sahi piwaha akitha Autaahaatihopitihapit windi gimunyaaitaatiwo? Ami sandi ishiya usa sangi kasisawaayopo. ⁸ Ishiya siya sangi sami amitha gwinyaahohitihandi nepi wiretepisamahohiyihiya siya kiyai Autaahaatihho sahi komihiyaatimatitaatiwi gaasatisihho natausaasihiyiamaahe. ⁹ Sahi kimandapi gwinyaapi sami amitheti nepi ahiyawise. Yisihandi neh masihonji konji biretihandi neti awaindihandi nipisataise. Isi ami

sikireti utaaho nehi naasohisangi ami nehi yahurisangi wapa maipihandi nehi naasaindisangi isihiyai katiwunjisaihi ishiya amitiha gwinyaahohitihandun ami kiyaami Kiraisihopi baiwi nga gwunyaahotihandun noaipati maipititaise. ¹⁰ Iyataati ami ninii saindi gwinyaataayo, Awaisiho sangi anditisaihonihi ami ninii gwinyaahohirihireti sahi gwinyaitauho. Aiwii sahi nehi sangisi wireti windi gimunyaitauho. Utaaso sami gwinyaahotihandi sami amitiha neti nasopisasiso so diyaamahore? Ninii windi moho ami Awaisiho soai yaawihandi awaindihandi numwitaise, ko maipihandi kaindihandapo.

¹¹ Nisi naisihiyaati nisataiwi Kiraisihopi gwunyaahohiyihiyaate. Ami niniihi windi sandi Kiraisihopi gwunyaahohiyihiya Judaahiyaami kiyohirihireti japepihiriwi kiyaami ambipati namandipapise, ndi piwiha windi ausaataamaayo. Owetise. O ami ninii sandi kandi piwiha ausaasanaahi ami ipi titihi atawihati kateti Kiraisiho napwindihandapiha piwiha kiyaami amitiha ami omanititihii windi neti namusopisasinidaise. Iyati ami ishiya ningisi yaasihandi windi namaanimitaapo. Ami niniihi ipi titihi atawihati kateti Kiraisihoai tipimandaapi tiwauhi napwindihandapi piwiha ausaahonihi ami ningi kiya yaasihandi taawi naninyawaayopo. ¹² Siya isiya taawi sangi mwinyaipisatiwi sami amitiha gwinyaahohitihandi nepi nasopisasihiyihiya kiya ushiyaami ambipati namandipatitaatiwihandapi apipaahi

watipitiwimawaayopo. Kiya siyawaayow+
ami kiya kiyaami paatonihoisangi
napamawaawaahi ami ngaatitaise.

¹³ Ami sahihi nisi naisihiyaati nisataiw+
Kiraisihopi giwunyaahohiyihiyaate, sahi
titihi komihiyaatimatitaatiwi Autaahaat+ho
aimi gaatati sangi nasamaasihyaate.
Iyat+ Judaahiyaami winihapipa Mosesiho
numwimbipaami watiphandami otitih+ neh+
otip+patihatimaatimatiwi bimauhi nuwati
neh+haatesamasihyaate. Iyataati ami sandi
Autaahaat+ho sangi winihapipaami otitihap+
nuwati nasamaasitindi sahi sami ambipati
maaritirihireti japepihiriw+ maip+haiwa
kaitaatiwi kasisataamaise. Owetise. Sami
ambipati maaritindihand+ wind+ maasinjatane.
Sahi isihiyai maar+ho nunyaw+ kiyai wapa
kawiwi iw+tataman+taatiwi+hand+ sangi
jainjatonih+ ami isihiyai maar+ho nunyaw+
iw+tataman+w+ ususaati maar+ho nam+n+n+w+
itataman+n+iw+ise.

¹⁴ Autaahaat+homi
winihapipa neh+ naasaimbaah+hi komi
Mosesihom+hetapi komi isihiyai numwimbipa
nahataapai namaasati ahondaise. Iyat+ kapa
Autaahaat+homi winihapipa naasaimbaah+hi
ahotimbipa sandaase. “Kinyi kiwahon+ maar+ho
nam+n+hing+patamataimbi isihiya usaisi kinyi
maar+ho nunye,” ndaase. ¹⁵ Satisi ami sahi
kohasip+ho ainj+hip+paamataiw+ tunniw+
ikwinawaawaahi ami sahi baiw+ jaaw+hiyaato.
Ami wiwa sahi sami siyoh+wiwaara nep+
kiyaat+n+hi nop+sas+indaawo.

Autaahaat+homi Itip+houni Isihiyaami

Ambipatunî Maaritindîhandî Naasîkandîmaahe

¹⁶ Sahî pîwaaîwî daiwî bimîtaatîwîhîretapî nînî kîmandî kandaato. Sahî Autaahaatîhomî Itîpîhoai jîhemapîse, amî ko samî pîwîha dahopa bimohîrîhîretî jainjatîto. Jainjatonîhî amî sahî ko kasatîrîhîretî daitaatîwo. Amî sahî siyawaawaahî amî samî maarîho jahîhounî ambîpatunî maipîhaiwa kaitandî maaritatî gwînyaasîrîhîretî sahî windî daiwî bitopî pîwaaîwî minjapepihîrîtaatîwo.

¹⁷ Sahî nasîsoarî Autaahaatîhomî Itîpîho kasatatî nasîsirîhîretî daiwîse, amî sahî samaayawaawaahî sahî wapa kapaapî Itîpîho windî maarîmitatî kapai tiwandatî nemasîpîpa mwîtetîwî kaitaatîwî maarîwî watîpîtîwîmaitaawo. Iyataatî amî sahî gaahapa wapa kaitaatîwî Itîpîho maarîtimbîpaunî, amî samî ambîpatunî maarîho jahîho kasatatî nasîsîhî mwîtetîwî kapa kaitaatîwî maarîwî watîpîtohitîhandunî nepî nepîmatînamaise. Iyataatî surî tiworîhurimatamaise. Saurî sailî amî sahî wapa kaitaatîwî gwînyaapî maarîtohipîpa windî kamaayopo. ¹⁸ Iyataahandî kandî sahî Itîpîhoai nepî jîhemasaiî ko sangî jainjatonîhî amî ko kasatîrîhîretî daiwî bitotawaawaahî sahî wînîhapîpaami otîtîhî nehî otîpîpatîhatîmaatîmatîwî bîmindawaayopo.

¹⁹ Nyahî aimî mmonaatî gwînyaawaahiyaane, isîhiyaamî ambîpatî maarîho jîho jahîho kaiwaiwa auta noaipa ahotîho. Aiwî amî usîhiyaunî asîhiyaunî usa asîhiya usîhiya kiyaamî apwaaîtiya amî warisaametîhîhiyaisawî

ambipati naminiwi timaamaitawaayopo. Aiwi apipaahi ainjotati maipihaiwa gwinyaapi kaiwa kaiwi ami mamaawisawiya ambipati ausaimanawaayopo. ²⁰ Aiwi ami kiya autahaathiho jaipitahopi gwinyaapi mepi autahepumapi gaapundawaayopo. Aiwi kiya ishiya usai onaapi pa kawiw ami paasinaputarundiwi tiworisaimatiwi ishiya usaapi apowih kiyaapi itihitiwi manditaiwi tiworisa kiyohirihireti kiyawaayopo. Aiwi ami nepi ishiya usaisawi iwiriniwi piwihara pwisipataahamatawi tunniwi manditiniwi, ami ishiya usa nga bimauhhiyaapi kiyaamatiyaati nyahi noaipawa nga bimitihaawo, tiwi gwinyaapi itihapi pa nepi isipi ishiya usaisawi manditiniwi, ami kiya nehi sawanaapi nahataapa gaahapaahih naitatiwi apipaahi maaritiwimawaayopo. Aiwi kiya nepi tipitapaatiwi yandihematiwi nehi kiyai kihonji kihonjaapihi ahoyaniwi usai nehihaatemapi, ami kiyaisawi nehi naasikati kaiwi gwinyaahohiyihiyaisawaahih piwaniwi daayawaayopo. ²¹ Aiwi ami kiya usaamihapaapi nyamihapaimatito, tiwi gwinyaapi kiyaami maariho windoti ami waapoho naniwi naharisohiho pihitiwi naniwi nahariwi konyahitiwi nupwi tipi iwiriwi, ami wapa wapa kimi ketihaiwa kiyawaayopo. Aih wani jhihi timaniti kasatataato ami jihura nini sangisati maasi bindata aimi sangi sasatataato. Ishiya saiwa kiyohiyihiyai Autahaathiho komi ishiyaisati wandi iwinjaati b+mim+taise ndo.

²² Iyataati ami Autahaathihomi Itipihoh

kiyatî ausaimasîwaiwaahî amî saiwa ninî aimî katohîwîmaiwaamatiyahaiwaamaahe. Owetise. Amî wapa Autaahaatîhomî Itîpîho netî kiyatî ausaimasîwaiwaahî kîmîretî kîmaiwaare: Nyahî isîhiyai maarîho nunyaatî amî maaritaatî, amî dowaatî bitotîha timunaatî nehî yatîhî nyamî ambîpatî maarîho ipatisanaatî napaisaatî bimaawaatî, amî dopiramanaatî nowa nasamaayaatî ketî itîhîmaataatî nehî yatîhitaatî ipatisana bimaawaatî, amî isîhiya usaisî iwîtatamanaatî wapa kiyai kawisaatî amî nahatewetî tîtîhî nga napaitarîhiyaanimataatî nyamî naisîhiyai namaamawaatî, amî nyahî Autaahaatîho maaritâtî gwînyaasîrîhîretî watîpîtaatî japepîhîraatî, ²³ amî nyahî noaipawa napaisawîhiyaanîtaatî isîhiyaapî biyaatî nga maarîho gaaho gwînyaawaatî, amî nyamî maipîhaiwa newaatî daahî ipîhatisaatî jatîtihaahandî saiwaahîhî Itîpîhomî otîpîpatamîhaiwaare. Iyataatî saiwa isîhiya wîndî kamaiwîse tatîhapa wînhapîpa wapa ahîmotise. Apîpaahî owetise. ²⁴ Amî isîhiya Kîraisîhomîhiyaahî kiyaamî maarîho jîho jahîhomîhaiwa kiyaamî ambîpatî maipîhaiwa kaitandî maaritâtî gwînyaasîwaisawî aimî namîhauhî, amî kaiwa aimî noaipatî utaaho wo aimî napomasîhomatendaise. Isî amî kaiwa kiyaamî maarîho jahîhomîhaiwa kiyaamî maarîho amîtiha pîwîha amî dahopa wîndî maawinjatataise.

²⁵ Amî Autaahaatîhomî Itîpîho Gaaho nyangi apîpaahî gaahîrî wanîhîretî bimîtihaawîhîretenyamataise. Isî amî ko nyamî

piwaha dahopa nyainjatati saiwi daiwi ami piwaatiwi bimaawise, nyatati kanyatonihimi ami nyahi ko kanyatirihiri kireti daayaati bitoaitihaawo. ²⁶ Nyahi yawanaanapi windi sataati, 'ningisi sahi ninjasawewise ami nini gaahonini apipaahi awaisihoniniso,' taati kamaataati ami usaisaati newaati maarho nainaamananaati mandha aponyati yaasonihimi timunaati ami usaamihapaapi nyamihapaatito, taati nyami maarho omanjitihi windi maanyindone.

6

Sahi Kiraisihomi Isihiyaati Nepi Ususaati Itatamaninwise

¹ Nisi naisihiyaati nisataiwipi Kiraisihopigiwunyaahohiyihiyaate. Ami sahi mmonawa samihatihisi sami naisihiya Kiraisihopigiwunyaahohiyihiyaamipi wo maipihandikiyonaahi ami usaati Autaahaatihomi Itipihokasatati nasisirihireti daayohiyihiyaati bipiyatihisi napaisaati koai nepi titihepumapise. Iyawaawipi ami sahi sawanaati nehi ninaasonihisi baiwipi jatiniwipi jaawihiyaati sandi kaiwise, ami wiwa sangisangisi wapa nasisehonihisi kapaapi maipihandikiwiwi napepaapitimihaitaawo. ² Sahi isihiya usa naanjihaiwa nepi bimohiyihiyai anditiwipikiyaami naanjawiwaiwa sahi kiyaisawipi ninawipihisi nepi usaimanjiniwipi awitimapise. Ami sireti kiyawaawipi Kiraisiho winihapipa katanyisimbipa sahi nepi gaamaitaapo. ³ Ami utaaho wo Autaahaatihomi ndiheti ambipati

awaipati apipaahi owehondaahandi kandi
 ami ko sawahopi komi maarithoaatihapi satati,
 nini awaisihonini ambipati awaipatisahonine,
 tati gwinyaataataahi ami so utaaho amitiha
 apipaahi oweho naharihore. ⁴ Iyataati ami
 sahi nahatiyaati nehi ninaasonihi kinyi
 kiwahonhi otipipati dahopa kaimbi daimbi
 bitohingirihireti mmotinipi gwinyaape, nga
 kiyataayono e maipo tipo. Ami kinyi otipipati
 dahopa nga noaipahonaahi ami gaaso, tip
 kinyi kaingipipaapi maarite. Aimb ami
 kinyi otipipati dahopa utaaho womi otipipati
 dahopa japepinjapi kapaisapi nepi tipitapaapi
 windi mmonime. Owetane. ⁵ Ami sandi nini
 apaapi maato. Nehi ninaasohi komi kaiwaiwa
 otipipati ami dahopaami naanjwaiwa nehi
 naasohi sawaho nehi koai neti awitimaitande.

⁶ Utaaho wo ami utaaho woi Autaahaatihomi
 piwaha kataunjihitaaati kataunjonhi atisati
 nesihohi, ami ko ambipatapihapa gaahapa na-
 hataapa ko ahusotati ami isiwatimbipaami wapa
 koai Autaahaatihomi piwaha kataunjisihoi
 iwitatamanati anditwihonihit bimitandihapa
 nunyane.

⁷ Sahi kimandi baiwi gwinyaapise.
 Autaahaatihohi sahi gwinyaapi ami kiyohiwaiwa
 nahatewa mmonati gwinyaasihit kaiwa komi
 ndihetihit auta ahondaise. Sahi Autaahaatihopi
 wapa namoaasitaapo. Isi ami sahi usaati sami
 maarithohi jahihomihit gwinyaatihit maaritirihireti
 japepihirihit utahohi wo komi osaataatihit
 nandapa isapi niyaamati yamasipatamataihit,
 ami maipihaiwa kiyawaawaahi ami utahohi

komi osaataati nandapa yamasipipa titihi kapa kipwipatamataiwfi ami maipihaiwa kiyohiwaiwaami wihoaanjhandi kipiwfi naitaapo, nandapa nawihomataiwo. ⁸ Iyataati ami utaaho wo komi ambipati maariho jahiho kaundati nunjirihireti japepihirati daayataataahi, ami maariho jahihomihapa nandapa maipihapa noipati akuraahiyonihfi ami ipotihura ko maipihandfi neti nopisasinidaise. Iyataati ami ko Autaahaatihomi Itipihho Gaaho gwinyaati maaritirihireti japepihirati utaaho osaataati nandapa gaahapaami isapipa yamasihfi nimaatati ami akuraahaihi nandapa gaahapa ami wapa gaahapa kaisiho, ami ipotihura ko nandapa nimanihohipatamatiyati gaahandfi koai Autaahaatihho nunyonihfi neti nga Autaahaatihhoaisati biyati jinjapihfi jinjapihfi konihfi bimitaise. ⁹ Isi ami nyahfi gaahandihfi kaitihaahandapfi wifidfi pohipimaitihaawo. Ami nyahfi wifidfi pohipimaayaati nyami ambipati namaanyirapetati nehfi nga otipipati kiyahaawaahfi ipotihura nandapa apipaahfi gaahapa kipwifto. ¹⁰ Isi ami wura nyahfi isihiyai gaahaiwa wiwa kawitihahura noaipahonaahfi ami nyahfi isihiyai gaahaiwa kawitihawo. Iyaati ami biyaati watipitaati Kiraisihopfi nyamataiwfi gwunyaahohiyahiyai gaahaiwa kawitihawo, ami kiya Autaahaatihomi manyinya itususasi nususasamataiwfihiyaaso.

Porihho Kiraisihomi Isihiyai Pihwihha Ipotihha Jatiniwo Undati Ami Asisihha Gaahuraare Undataase

11 Sahi mmoni+wise, kima piw+ha nini niwahonini nisi ikw+raahi awaiwaiwa jipati+piyataayo, ami sahi sat+wi Por+ho sawaho komi kair+hireti kiyati jipati+piyataise ti+wi sahi mmondaati+wi piw+ha asiti+puti ipot+ha sangi kasatataato. ¹² Isi+hiya siya sahi Judaahiyaami win+hap+pa japepih+i+wi sami amb+pati namandipati+taati+wi taawi nasisepaipapi wirapi asipi at+pati nasanyohiy+hiya siya nehi yamaapi amb+patetapi+haiwa awaiwaiwe ti+wi gw+nyaapi+hiyaare. Ami sandi kiya sangi sasati+wi, sami amb+pati namandipapi+se satoti+mandi, ami kiyaapi Judaahiya maari+ti+taati+we. Aiwi ami kiya Kiraisiho ipi titi+hi ataw+hateti napwindi+handapi+ha piw+ha ausaa-saihi ami kandapi Judaahiya kiyai yaaw+handi numwi+tauhi windi namuwi+taati+wi sandi kiyawaayopo. ¹³ Isi+hiya amb+pati namandipatohiy+hiya win+hap+pa kiya sawana windi minjapepih+ropo. Nehi sahi sami amb+pati nepi ahoaapi namandipati+taati+wi+handapi gw+nyamawaayopo. Ami kiya kandapi sahi kiyaami piw+ha at+wiwi sami amb+pati nepi ahoaapi namandipatoh+i+handapi maari+ti+wi Judaahiyaami ndi+heti ti+haapaitaati+wo. ¹⁴ Ami nini+hi sandi siyahandapi windi api+paahi masi+honjisangi maari+ti+ti+haapi+maito. Nehi windi naasaindih+hi kimandapaahi+hi nini nga maari+ti+ti+haapaito. Jisasi Kiraisiho nisi maip+haiwa nen+maitand+ ipi titi+hi ataw+hateti nimaatati napwindi+handapaahi+hi nini maari+ti+ti+haapaito. Iyataati sandi Kiraisiho napotaati nisi maip+haiwa ningi

neti nanopisasi tandi haiwa nemasihi, ami maapi yapimbatambihaiwa isihya nepi kiyami apohipataatemahohiwaiwa nisi maariho amiti hetapi aimi nanipimatati napomase. Iyataati ningisangi kimaapi yapimbatambihaiwaapi windi gimaanunyaatati nanipimatati aimi kaiwaatihapi napomataa-honisamatendaayo. ¹⁵ Isihya kiyami ambipati namandipatiwo e nahomaamandipatiwo ami sandi windi awaindihandimahe. Owetise. Nehi hande. Isihya kandapi windi waati gumunyaaitaapo. Ami windi kandi nehi awaindihandih isihyaisi Autaahaatiho japihi neti kiyati wanihiya asihiyemasitihandi sandih apipaahi awaindihande. ¹⁶ Isihya sandih gwinyaapi nepi isiwatohiyihyai Autaahaatiho maariho neti yatihwiwati uripatisati napaisaatumati ami gaahati kiyai kawitandi nin gaapundataayo. Iyataati ami nin nehi kiyapaahi gaapundataamaayo, Autaahaatihomi isihya nahatiyaapimaawi gaapundataayo.

¹⁷ Ningsi jinjihaatemati utaaho wo tiwati miniwati yaasihandi nanimitandi pondise. Isihya aimi tipi miniwauhi nisi ambipateti yamwipati aheti pati neti ningi siyati nanisataise, nin akitinhi Jisaasihomi otipipatihonine. Iyataati sandi nisi ambipateti yamwipati aheti ndimandi utaaho womi nehi otipipatihoai iwinjatisiho kawirihireti nanoaipataise, ami nin Jisaasihomi nehi otipipatihonisamataindihoninithi.

¹⁸ Nisi naisihyaati nisataiwi Kiraasihopi

g#wunyaahohiy#hiyaate, n#n# sapi
gaap#sundataayo nyam# Awais#ho nyangi
nyainjatis#ho Jisas# K#raisih# sa# nahatiyaatangi
gaahati# kasitando. Isi am# sir# k#ret# siyat# sangi
kasion#h# nasoaipane. Akite!

Autahaatihomi Piwaha Gaaha Wanaha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad